

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Nijverheidstraat (Waregem, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2020D28
April 2020

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Aaron Willaert, Wouter Van Goidsenhoven

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:
Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2020

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Resultaten van het bureauonderzoek	7
1.1	Administratieve gegevens	7
1.2	Onderzoeksopdracht	9
1.2.1	Doelstelling	9
1.2.2	Onderzoeksvragen	9
1.2.3	Juridische context	9
1.2.4	Randvoorwaarden	9
1.2.5	Archeologische voorkennis van het terrein	10
1.3	Werkwijze en strategie	11
1.3.1	Methode	11
1.3.2	Fysisch geografische situatie	11
1.3.3	Historische context en bekende archeologie	11
1.3.4	Archeologische indicatoren	11
1.3.5	Verstoringshistoriek	12
1.3.6	Introductie tot het projectgebied	13
1.3.6.1	Ruimtelijke situering	13
1.3.6.2	Geplande werken	14
1.4	Assessmentrapport	16
1.4.1	Fysisch geografische en geologische situatie	16
1.4.1.1	Landschappelijke situering	17
1.4.1.2	Tertiaire lithostratigrafie	21
1.4.1.3	Quartaire lithostratigrafie	22
1.4.1.4	Bodemvormingsprocessen	23
1.4.2	Historische en archeologische voorkennis	24
1.4.2.1	Overzicht van de gekende archeologische waarden	24
1.4.2.2	Historische context en bekende archeologische vindplaatsen	29
1.4.2.3	Archeologische indicatoren en cartografische bronnen	31
1.4.2.4	Huidige gebruik en verstoringen	35
1.5	Synthese	38
2	Bibliografie	40

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....	8
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt). 8	
Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	13
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschalig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).	14
Figuur 5: Verkavelingsplan (bron: opdrachtgever).....	15
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	18
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	19
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	20
Figuur 11: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).	20
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	21
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt). ..	22
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	23
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygoneen binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).	24
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op een plan van 1700 (Bron: NGI Cartesius).....	31
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	32
Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	32
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).	33
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).....	33
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van 1910 (Bron: NGI Cartesius).	34
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	35

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	36
Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).....	37

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.....7

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....16

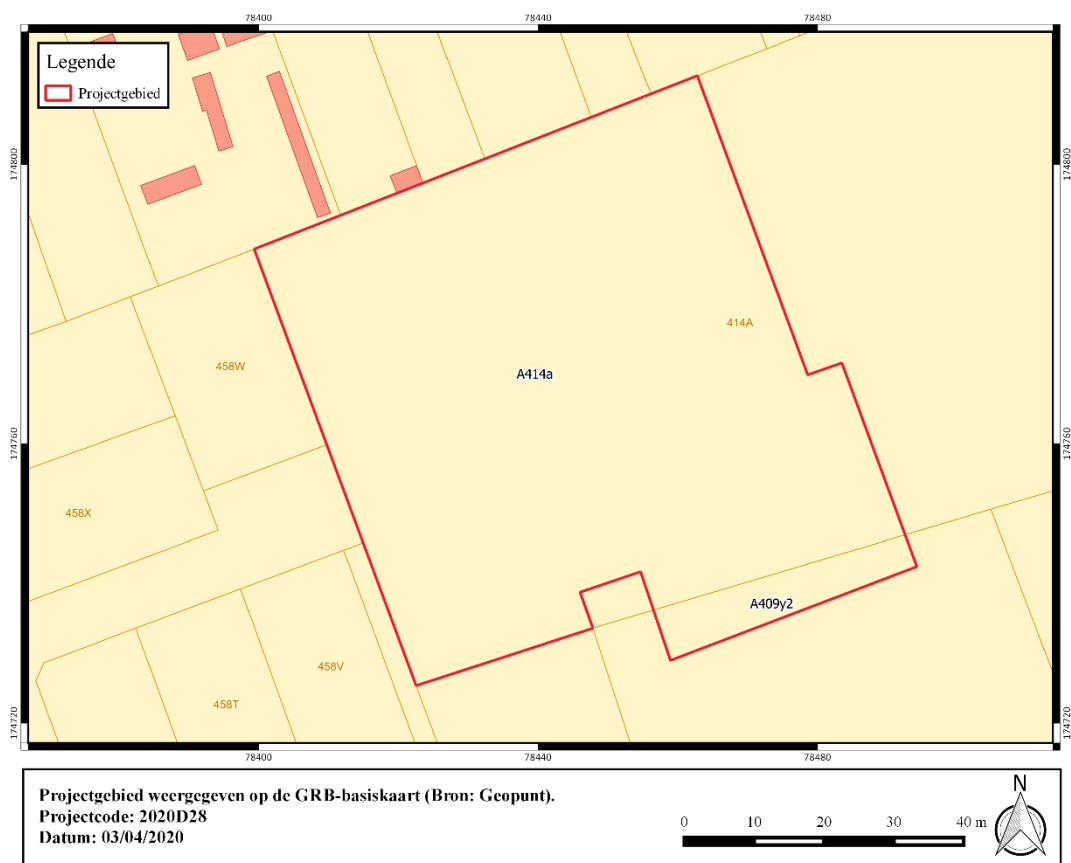
1 Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Administratieve gegevens

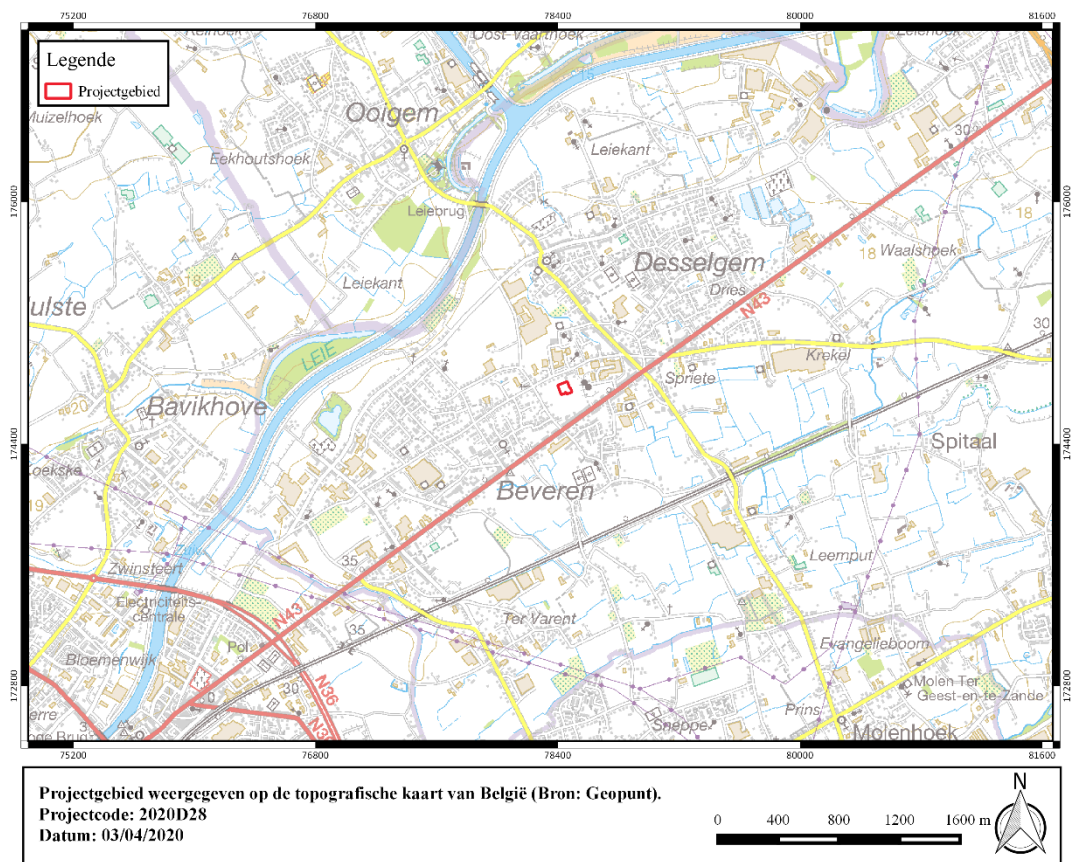
Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Waregem
	Deelgemeente	Beveren-Leie
	Postcode	8791
	Adres	Nijverheidstraat 8791 Beveren-Leie
	Toponiem	Nijverheidstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 78367 Y _{min} = 174717 X _{max} = 78513 Y _{max} = 174819
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Waregem, Afdeling 4 (Beveren-Leie), Sectie A, nr's: 414a, 409y2 Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Wouter Van Goidsenhoven (erkend archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Elke Ghyselbrecht (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Doelstelling

Het archeologisch vooronderzoek betracht altijd eerst door raadpleging van gekende en ontsloten informatiebronnen tijdens een bureauonderzoek eventueel aanwezig archeologisch erfgoed binnen het onderzoeksgebied te inventariseren, waarderen en veiligstellen.

1.2.2 Onderzoeksvragen

Voor het bureauonderzoek zijn volgende onderzoeksvragen te formuleren:

- Hoe is de aardkundige opbouw van het onderzoeksgebied?
- Welke processen van bodemvorming zijn bekend?
- Welke geomorfologische processen zijn te bekend?
- Welke aardkundige eenheden zijn archeologisch relevant en wat is hun diepteligging?
- Zijn er archeologische resten bekend binnen de grenzen van het plangebied?
- Welke is de aard en ouderdom van bekende archeologische resten?
- Welke is de conserveringsgraad en gaafheid van bekende archeologische resten?
- Wat is de invloed van de toekomstige inrichting op eventueel aanwezige archeologische resten?

1.2.3 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woonuitbreidingsgebied. Het onderzoeksterrein situeert zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een verkavelingsvergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 5009 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.4 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel, economisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de verkavelingsvergunning. De opdrachtgever wenst het verkrijgen van de vergunning af te wachten.

Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.5 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Nijverheidstraat Beveren-Leie werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.3 Werkwijze en strategie

1.3.1 Methode

In de praktijk resulteert het bureauonderzoek in een inschatting van het archeologisch potentieel van een onderzoeksgebied. Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

Pas na de vaststelling van het archeologisch potentieel kunnen onderbouwde inschattingen worden gemaakt over de planeffecten op eventueel archeologisch erfgoed.

1.3.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen.

De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad en gaafheid van het archeologische erfgoed.

Volgende informatiebronnen werden geconsulteerd t.b.v. een eerste aardkundige analyse:

- Tertiair en Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Toelichting bij de Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart van Vlaanderen
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart

1.3.3 Historische context en bekende archeologie

Beschikbare historische en toponymische kennis over woonplaatsen (buurtschap, gehucht, dorp, stad) in en nabij het onderzoeksgebied kan een zinvol kader bieden om de betekenis van bekende archeologische vindplaatsen te evalueren.

Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het onderzoeksgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed¹ geraadpleegd en is lokaal geïnformeerd naar recent onderzoek.

1.3.4 Archeologische indicatoren

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties. Ze vormen fysiek aanwijsbare

¹ <https://cai.onroerenderfgoed.be/>

fenomenen die een aanwijzing kunnen zijn voor de aanwezigheid, ter plaatse of in de nabijheid, van archeologische sites.

Archeologische indicatoren zijn gezocht in de Centrale Archeologische Inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed en in ontsloten cartografische bronnen zoals:

- Ferrariskaart, 1771-1777
- Atlas der Buurtwegen uit ca. 1840
- Kadasterkaart van Philippe-Christian Popp, 1842-1879

1.3.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van het onderzoeksgebied bepaalt in belangrijke mate de te verwachten gaafheid en bewaringsgraad van eventueel aanwezig archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, beschikbare plannen van (verdwenen) constructies, verslagen van bodemonderzoeken en saneringen of informatie over delfstoffenwinning relevante informatie bieden.

Aanvullende informatie over recent historisch landgebruik is afkomstig van geraadpleegde luchtopnames vanaf 1971.²

² <http://www.geopunt.be/>

1.3.6 Introductie tot het projectgebied

1.3.6.1 Ruimtelijke situering

Het plangebied is gelegen in Beveren-Leie, deelgemeente van Waregem, in de provincie West-Vlaanderen. De deelgemeente grenst in het noorden aan de gemeente Ooigem (Wielsbeke), in het noordwesten aan de gemeente Bavikhove (Harelbeke), in het oosten aan de deelgemeente Desselgem (Waregem), in het zuiden aan de gemeente Deerlijk en in het zuidwesten aan de gemeente Harelbeke. Beveren-Leie is op 8 km van Kortrijk, op 10 km van Waregem, op 3 km van Harelbeke en op 2 km van Desselgem gelegen.

Het plangebied grenst ten noorden aan bebouwing gelegen langsheen de Nijverheidstraat. De westzijde van het terrein sluit aan bij een recent ontwikkelde verkaveling. De overige zijden grenzen aan akkerland. Ca. 160 meter ten zuiden loopt de Kortrijkseweg.

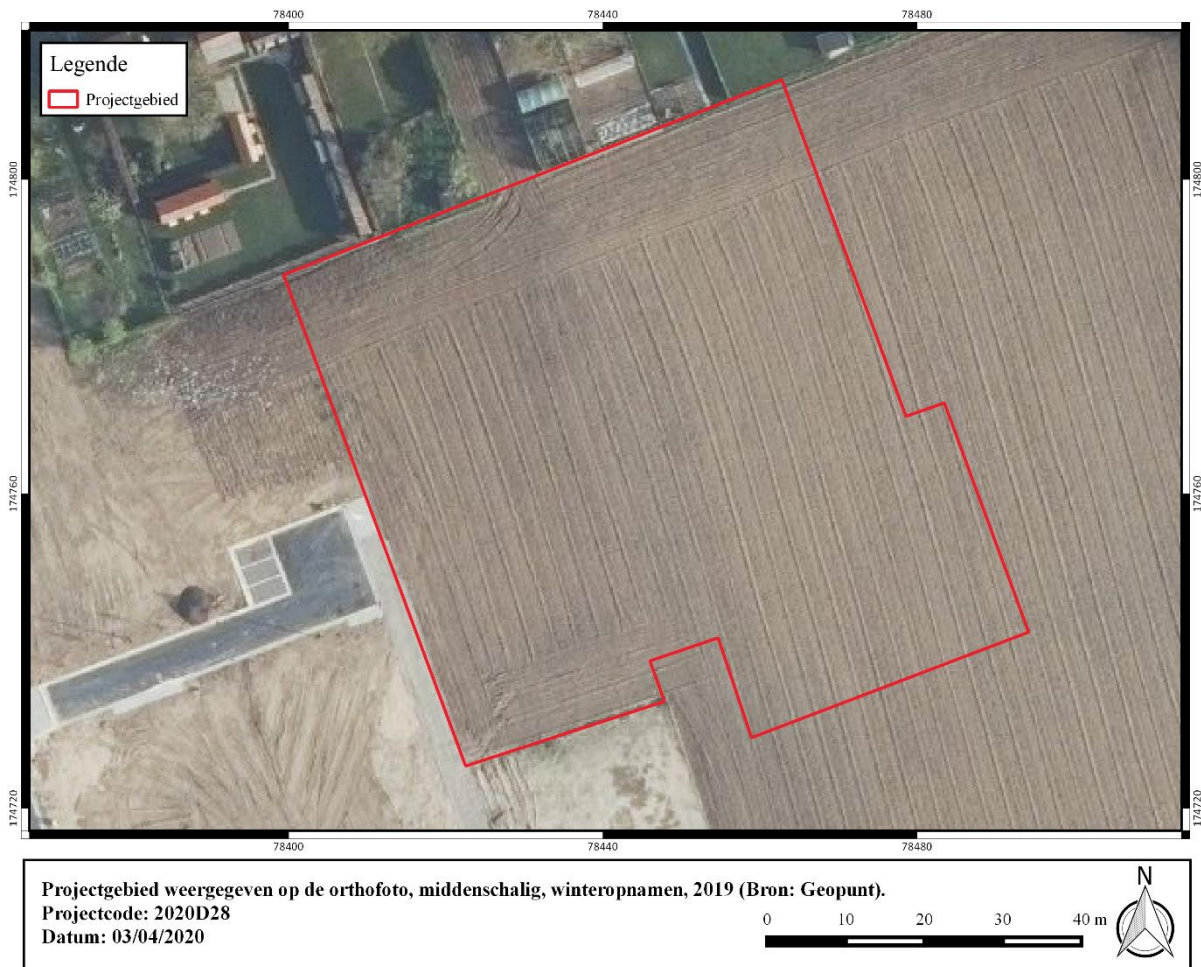

Figuur 3: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2 Geplande werken

1.3.6.2.1 Bestaande toestand

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 5009 m². Op heden is het terrein integraal als akker.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.3.6.2.2 Ontworpen toestand

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling van 7 loten met bijhorende infrastructuur in de vorm van wegenis en groenzone. De loten hebben een variabele oppervlakte. Het lijkt geen twijfel dat de geplande werken en het hiermee gepaard gaande werfverkeer en de mogelijke toekomstige ingrepen in de individuele kavels het potentieel archeologisch niveau over het volledige plangebied bedreigen. Bijgevolg dient in deze archeologienota uitgegaan te worden van een integrale versterking van het terrein.

Figuur 5: Verkavelingsplan (bron: opdrachtgever).

1.4 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.4.1 Fysisch geografische en geologische situatie

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Landschappelijke situering	Zandstreek binnen de Vlaamse Vallei
Tertiair	Lid van Moen (Formatie van Kortrijk).
Quartair	Type 3
Bodemtypes	Sbc
Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen	17.8 – 18.2 m TAW
Hydrografie	Leiebekken, deelbekken Gaverbeek.

1.4.1.1 Landschappelijke situering

Het plangebied is gelegen in de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei.

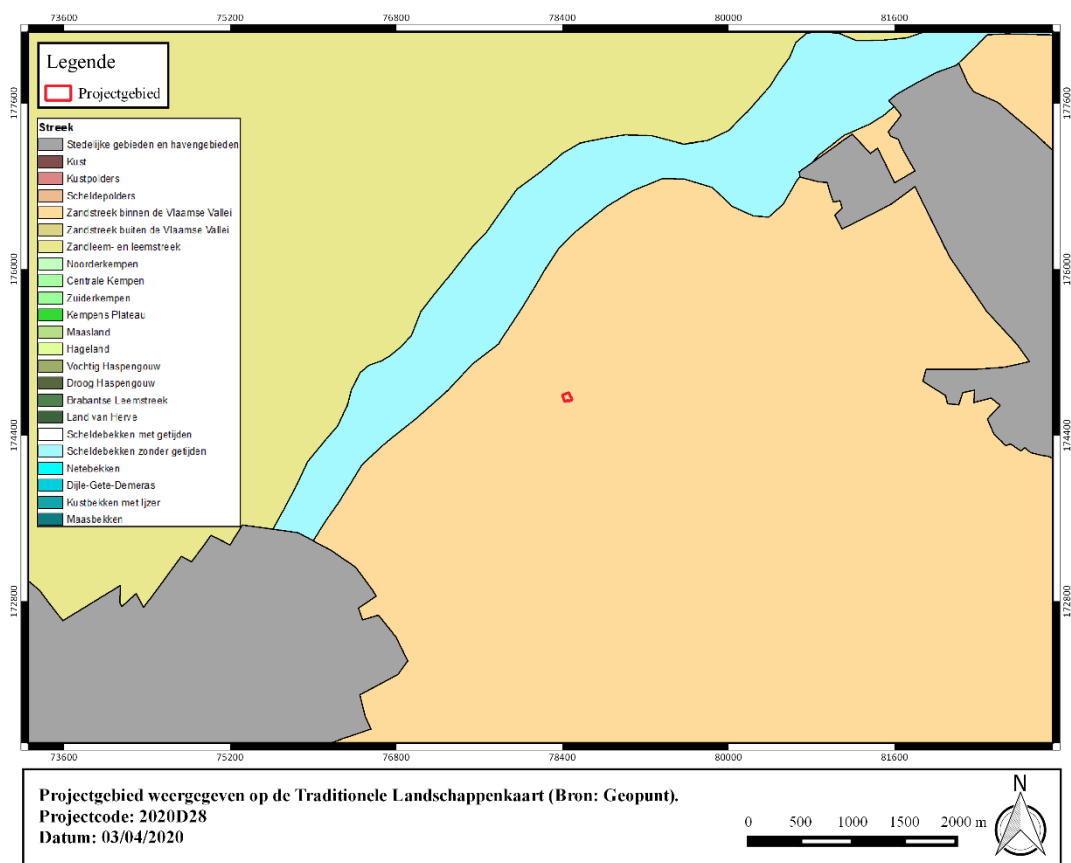
Het landschap in de omgeving van het plangebied wordt gedomineerd door de valleien van de Leie en de Gaverbeek. Zowel de vallei van de Gaverbeek als de vallei van de Leie maken onderdeel uit van de Vlaamse Vallei die morfologisch gekenmerkt wordt door een relatief vlak reliëf. Tijdens de beginfase van het Peniglaciaal heeft de Leie een grote laterale uitbreiding gekend waardoor de volledige breedte van de vallei werd ingenomen. Aan dit sedimentatiepatroon komt een eind in het Tardiglaciaal dat wordt gekenmerkt door een beduidende klimaatsverbetering, op enkele koude fases na. Belangrijk is een hervatting van fluviatiele activiteit met in een eerste fase een uitschuring van de huidige valleien. De rivieren evolueren van een vlechtend naar meanderend patroon waarbij zowel Leie als de Gaverbeek een *underfit river* worden die in een bovenmaatse vallei vloeit. Binnen de brede Leievallei zijn op het microreliëf wel lichte hoogteverschillen waar te nemen.

Het plangebied is gelegen op de zuidelijke flank van een bescheiden zuidwest-noordoost georiënteerde dekzandrug binnen de Vlaamse Vallei. Ten noorden van het plangebied situeert zich de beekvallei van de Barmbeek, die ontspringt ter hoogte van deze bescheiden rug en afwatert richting de huidige Leievallei. Ten zuiden van het plangebied situeert zich de Gewatbeek die via de Hooibeek afwatert richting de Gaverbeek. De hoogste punten op de donk waartoe het plangebied behoort zijn de Tomberg en Leenakker. Het plangebied is gelegen op een hoogte van 17.8 – 18.2 m TAW en helt licht af in zuidelijke richting. Het terrein rondom de voornoemde donk is gelegen op een gemiddelde hoogte van ca. 15.0 – 16.0 m TAW.

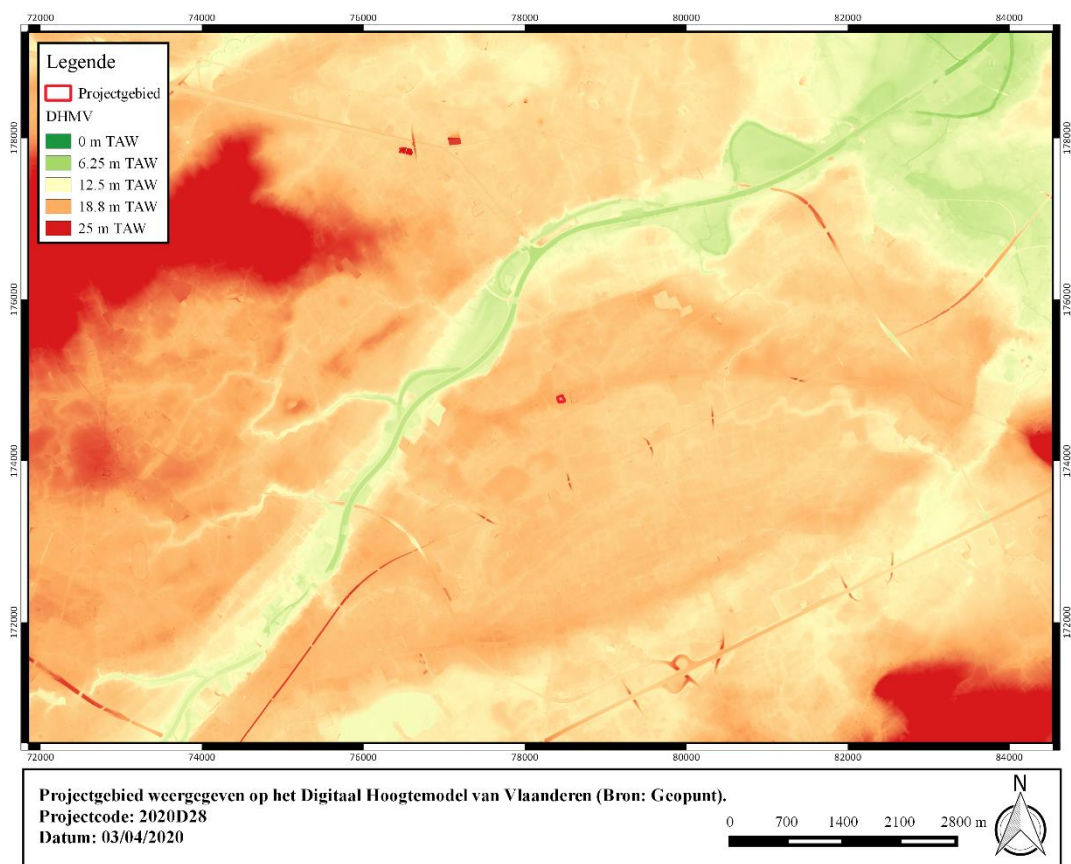
Hydrografisch is het projectgebied gelegen binnen het Leiebekken, deelbekken Gaverbeek.

De landschappelijke ligging van het plangebied, op een zandige opduiking binnen de Vlaamse Vallei, in de omgeving van de Holocene valleien van zowel de Leie, als de Gaverbeek én in de directe omgeving van de beekvalleien van zowel de Barmbeek als de Gewatbeek, moet een zeer grote aantrekkingskracht uitgeoefend hebben op groepen jager-verzamelaars in het verleden.

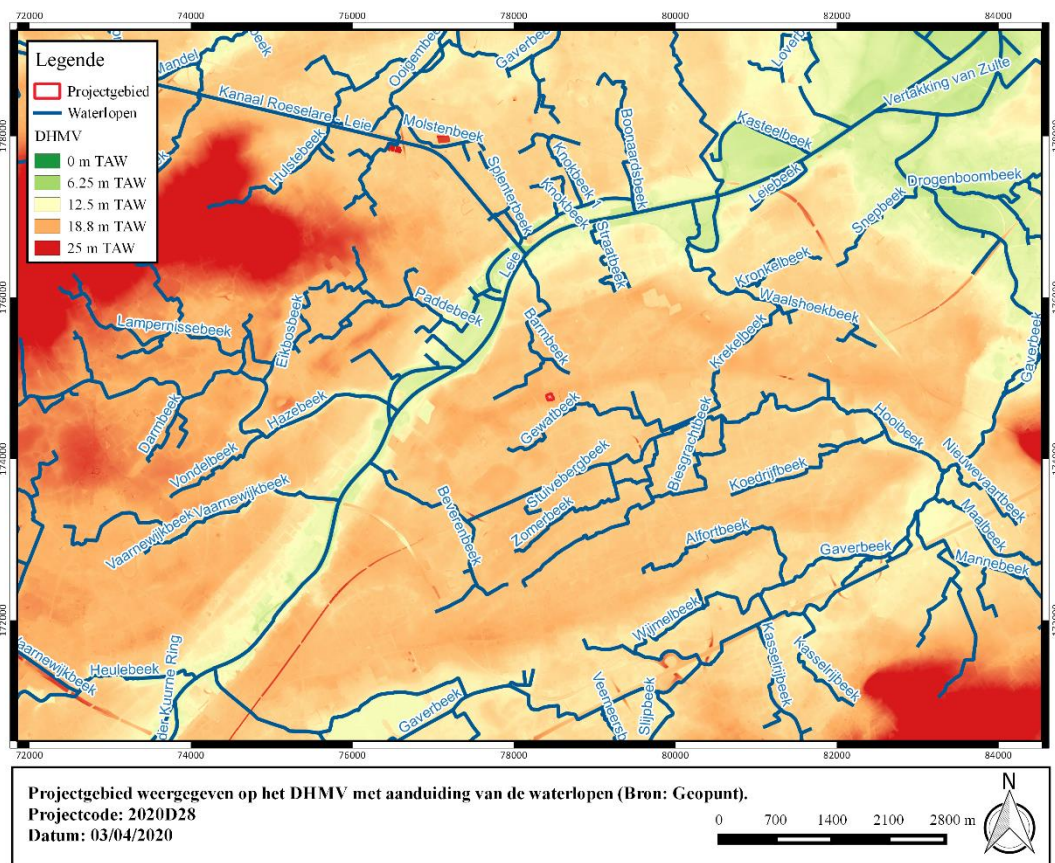

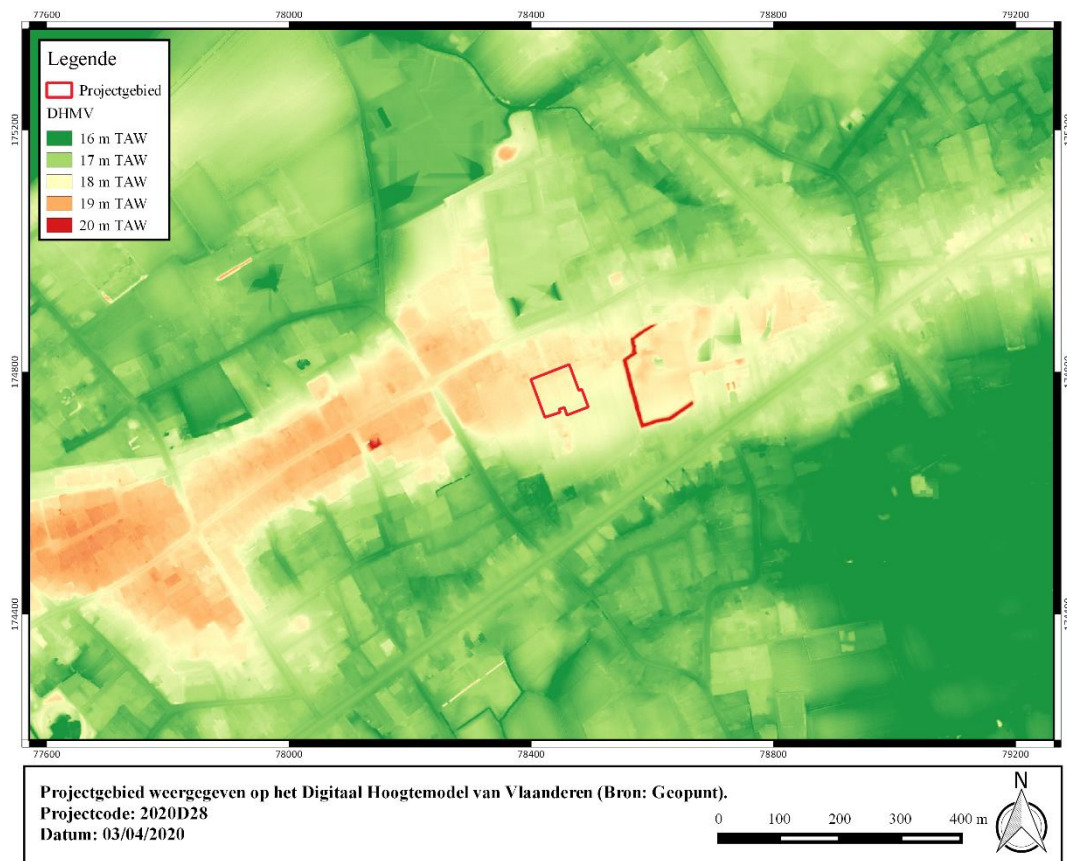
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

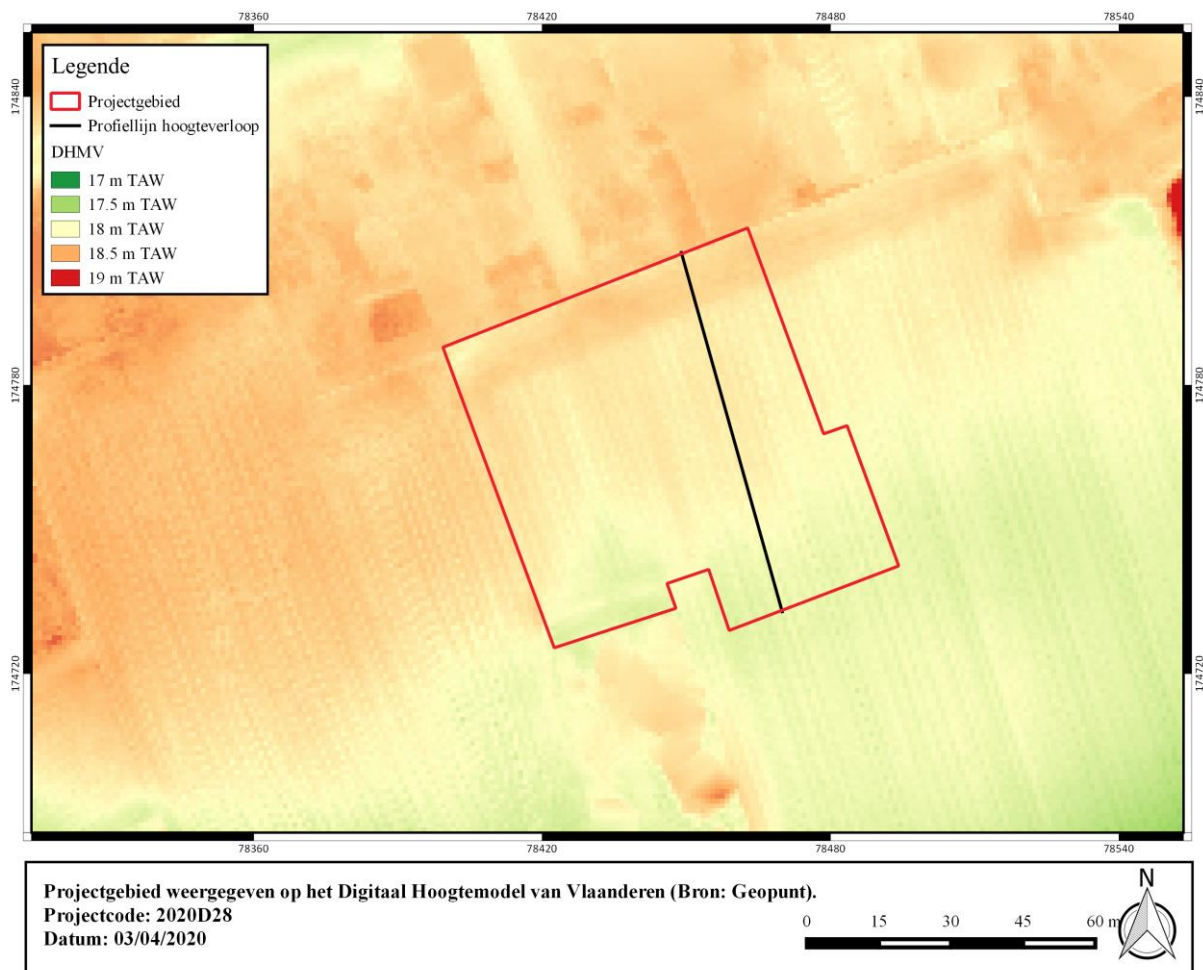

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op het DHVV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

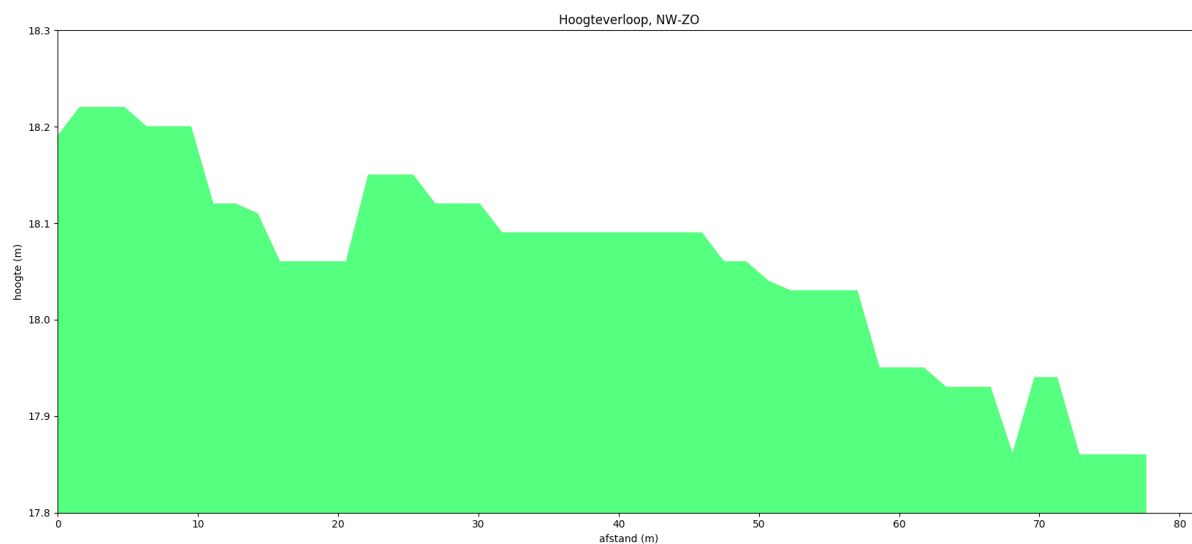

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

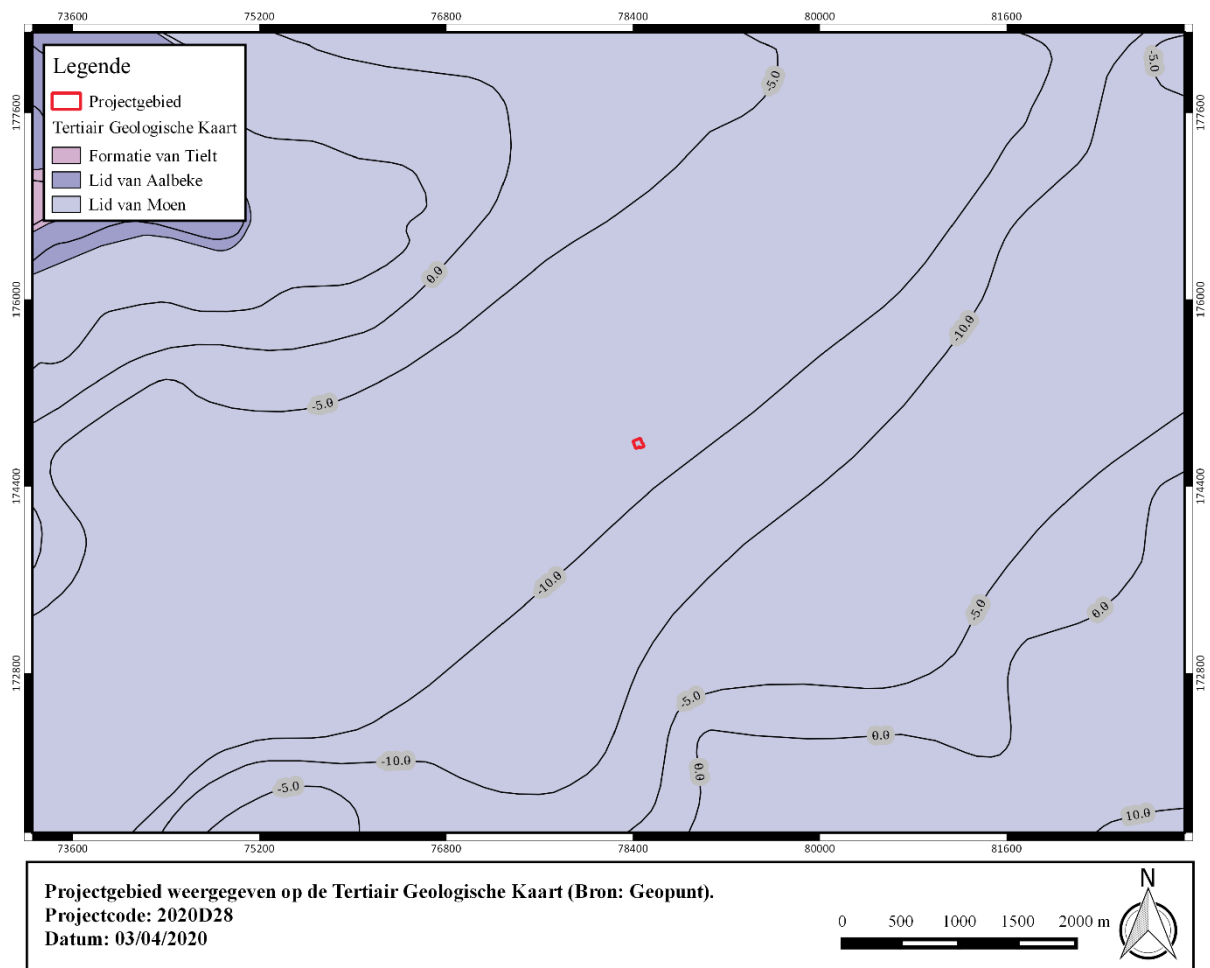

Figuur 11: Hoogteverloop, NW-ZO (Bron: Geopunt).

1.4.1.2 Tertiaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Moen (Formatie van Kortrijk)**. Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

Het Lid van Moen is afgezet tijdens een periode van zeespiegelschommelingen, wat resulteerde in een heterogeen sedimentpakket. Het is een grijze kleiige silt, waartussen intercalaties voorkomen van zand met grof glauconiet of gebroken schelpresten. Deze grove lagen zijn vermoedelijk afgezet tijdens stormperiodes (tempestieten). Naar het noorden en noordoosten toe gaat deze eenheid over naar een meer homogene kleiigere afzetting."

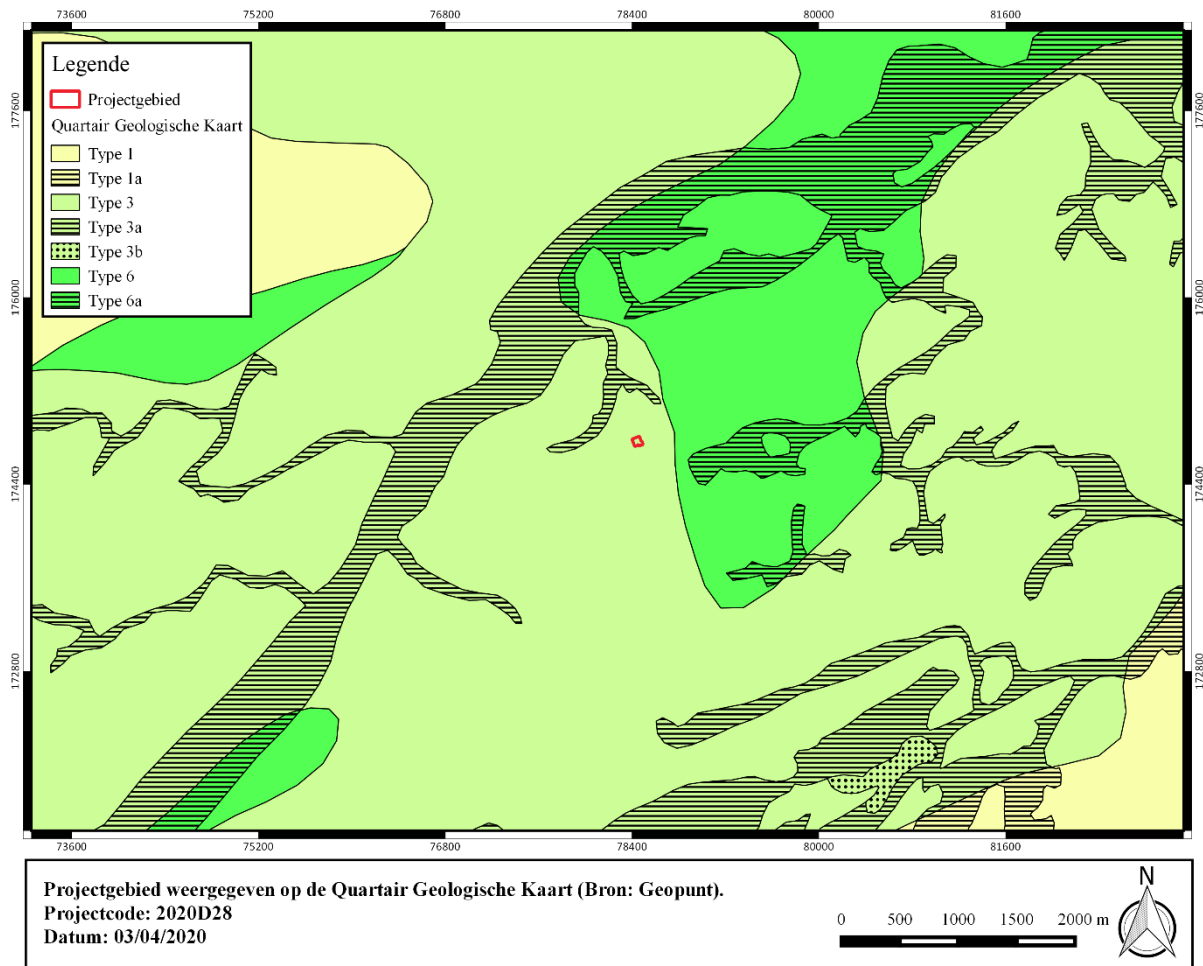

Figuur 12: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.1.3 Quartaire lithostratigrafie

Het projectgebied is gelegen in het **Quartair Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

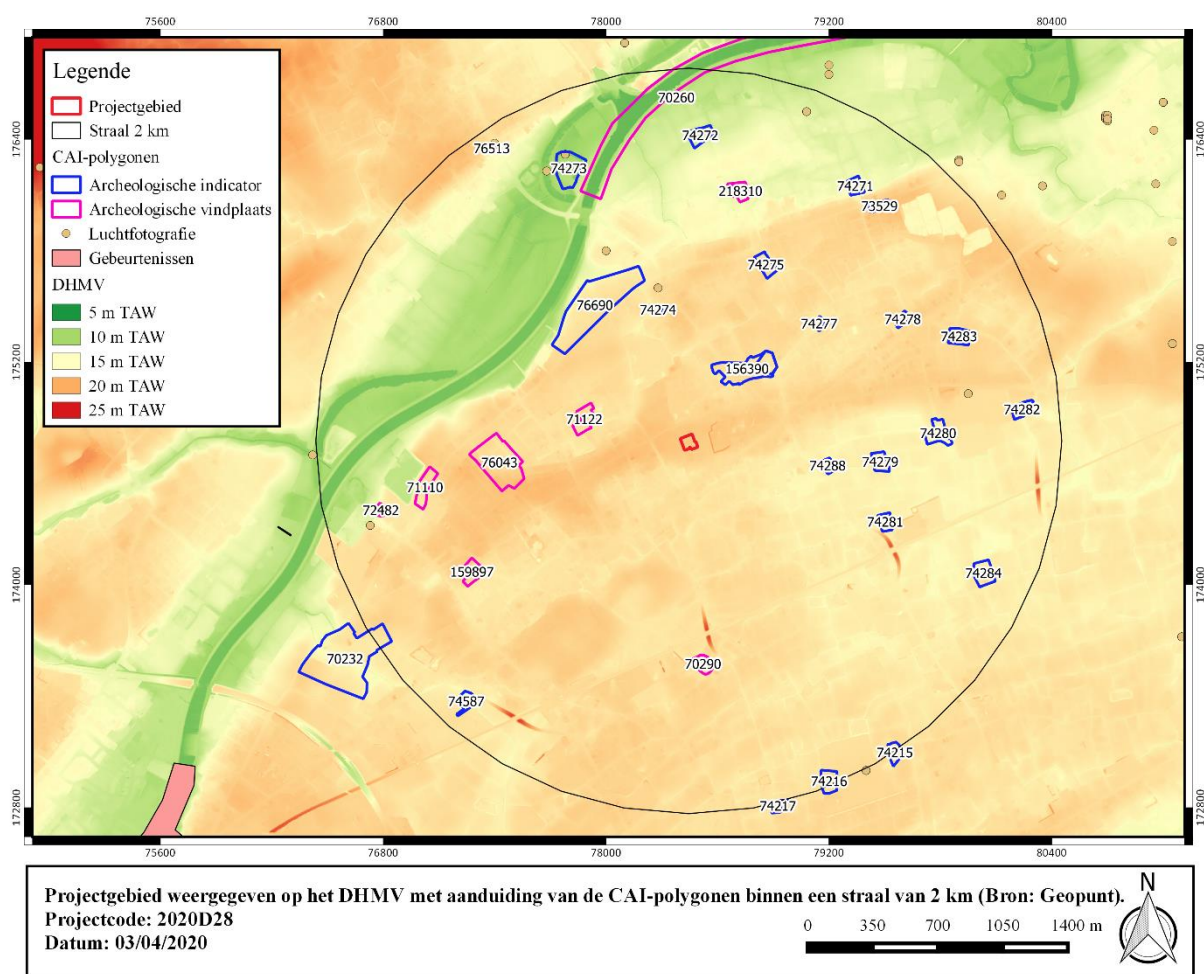

Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.4.2 Historische en archeologische voorkennis

1.4.2.1 Overzicht van de gekende archeologische waarden

Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied of belendende percelen zijn geen archeologische vindplaatsen of indicatoren gekend. Archeologisch onderzoek en toevallsvondsten wijzen op een quasi continue menselijke aanwezigheid sinds het mesolithicum tot op heden. Veel van de aangegeven vindplaatsen op het kaartbeeld van de CAI zijn vaststellingen die zijn gedaan tijdens werfcontroles eind de jaren '70, begin jaren '80. Deze vindplaatsen zijn quasi allemaal gesitueerd op de rand van de Leievallei en het hoger gelegen terras. De vruchtbare gronden langs de Leie moeten een beduidende aantrekkingskracht gehad hebben op vroege landbouwgemeenschappen. Ter hoogte van Tomberg, op de percelen tussen de Kleine en de Grote Heirweg wordt de aanwezigheid van een Romeinse vicus vermoed. Tijdens dit onderzoek werden eveneens fragmenten bewerkte vuursteen gerecupereerd die gedateerd werden in het neolithicum. Recenter onderzoek aan de Roestraat (2011) en de Ter Lindenstraat (2017) bracht resten van volmiddeleeuwse bewoning en landindeling aan het licht. Naast deze gekende sites worden op het kaartbeeld van de CAI menig omwalde, laatmiddeleeuwse hoeves aangeduid waarvan het bestaan gekend is op basis van cartografische bronnen. Bij een drietal veldprospecties langs de flank van de Leievallei werden eveneens artefacten uit het mesolithicum gerecupereerd en enkele fragmenten Romeins aardewerk.

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de CAI-polygoenen binnen een straal van 2 km (Bron: Geopunt).

I. Archeologische vindplaatsen

70260	Controle van werken/toevalsvondst (1974); NK: 150 meter Steentijd: lithisch materiaal IJzertijd: ruw, besmeten aardewerk - vindplaats binnen overstromingsgrens van de Leie en gevormd door een thans verdwenen kreek (100 m lang, 4-12 m breed, gemiddeld 3 m diep). Het verloop duidt op een afwijkend perceelspatroon. Romeinse tijd: In de kreek werd een groot fragment van een tegula en een wandscherf van een bord in terra sigillata gevonden. Bron: Despriet, Ph., 1975, Het oudheidkundig bodemonderzoek in het arrondissement Kortrijk in 1974, in de Leiegouw 17, afl. 4, p.341-360.
70290	Opgraving (1977); NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht - aardewerk
71110	Onbepaald; NK: 250 meter Steentijd: lithisch materiaal IJzertijd: 24 meter lange kuil – natuursteen – laagoven – 50-tal scherfjes aardewerk
71122	Controle van werken (1977); NK: 15 meter Onbepaald: aardewerk – puinlaag Despriet, Ph., 1979, Het oudheidkundig bodemonderzoek in het arrondissement Kortrijk in 1977, in: De Leiegouw jg. XXI, afl. 1, p. 133-146.
72482	Opgraving (1978); NK: 150 meter Romeinse tijd: Romeinse dakpannen Volle middeleeuwen: kerk – grafkuilen Bron: Despriet, Ph. 1980, De oude kerk van Beveren-Leie, in: 8ste jaarboek van de Geschied- en Heemkundige kring 'De Gaverstreke', p. 25-45.
76043	Opgraving (jaren '70); NK: 15 meter Neolithicum: Een 10-tal silexfragmenten waaronder 6 afslagen, 4 schrabbers, 2 klingen en een gepolijste bijl Midden-Romeinse tijd: vicus - kleine Gallo-Romeinse nederzetting, bestaande uit houten vakwerkhuisen, waarvan de wand met leem bestreken was en waarvan het dak bedekt was met tegulae en imbrices – aardewerk – glas – metalen voorwerpen – bouw materiaal – natuursteen – aanwijzingen voor ijzerwinning Volle middeleeuwen: aardewerk

	Bron: Despriet Ph. 1973, Het oudheidkundige bodemonderzoek in het arrondissement Kortrijk in 1972, in De Leiegouw, jg. XV, afl. 3. p. 243-258.
76513	Controle van werken (1982), Opgraving; NK: 15 meter Romeinse tijd: tientallen fragmenten van Romeinse dakpannen, maalstenen in arkose en eifelbasalt en stukken Doornikse kalksteen Karolingische periode: enkele laat-Karolingische scherven en Pingsdorfceramiek en ander aardewerk Volle middeleeuwen: kerk Late middeleeuwen: kerk Bron: Danneels, G., Despriet, P. & Janssens, P. 1982: De Sint-Brixiuskerk in Ooigem, Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen 4, Kortrijk.
159897	Opgraving (2011); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: grote 1-schepige structuur en een kleinere vierpalige structuur die mogelijk deel uitmaakt van een groter gebouw. Een aantal kuilen kunnen mogelijk in verband gebracht worden met activiteiten aan de rand van het ven (visvangst,...) Late middeleeuwen: afwaterings- en perceelsgreppels Bron: Van Remoorter O. e.a. 2012, Archeologische opgraving Waregem (Beveren-Leie) - Roestraat, BAAC Vlaanderen Rapport 21
218310	Mechanische prospectie (2017); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: Naast enkele subrecente (paal)sporen: drie grachten die waarschijnlijk tot de rand van een woonerf uit de volle middeleeuwen behoren. De kern hiervan ligt echter buiten het onderzoeksgebied. De sporen werden gedateerd op basis van 8 fragmenten handgevormd grijs aardewerk, waarvan één randfragment van een kogelpot, versierd met een wafelvormig radstempelpatroon. Bron: https://id.erfgoed.net/archeologie/notas/4943

II. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

74215	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
-------	---

74216	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74217	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74271	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74272	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74273	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74274	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74275	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74276	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74277	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74278	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74279	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74280	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74281	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74282	Indicator cartografie; NK: 15 meter

	Late middeleeuwen: site met walgracht
74283	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74284	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74288	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht
74587	Indicator cartografie; NK: 15 meter Late middeleeuwen: site met walgracht

Veldprospecties

70232	Veldprospectie; NK: 250 meter Mesolithicum: lithisch materiaal Romeinse tijd: aardewerk
73529	Veldprospectie (1976); NK: 150 meter Steentijd: lithisch materiaal – kleine afslagen van grijszwarte vuursteen
76690	Veldprospectie (1975); NK: 250 meter Mesolithicum: - 6 afslagen - 1 ongelijkzijdige driehoekspits met korte zijde - klingfragmenten - schrabber

Onbepaald

156390	Onbepaald NK: 250 meter Middeleeuwen: hoeve
--------	--

1.4.2.2 Historische context en bekende archeologische vindplaatsen

De landschappelijke ligging van het plangebied, op een donk ter hoogte van het Weichseliaan terras langsheen de holocene Leievallei, moet een grote aantrekkingskracht gehad hebben op jager-verzamelaars. Deze aanwezigheid in de steentijd wordt aangetoond door tal van archeologische vondsten in de omgeving van het plangebied. Op een vergelijkbare landschappelijke locatie zijn ca. 900 meter van het plangebied bij een opgraving uit de jaren '70 een tiental silexfragmenten gelokaliseerd, waaronder 6 afslagen, 4 schrabbers, 2 klingen en een gepolijste bijl. Langsheen de Leie zijn bij een veldpropsectie tevens lithische artefacten gerecupereerd die gedateerd werden in het mesolithicum;

Bij de hierboven vermelde opgraving is alsook een kleine Gallo-Romeinse nederzetting gelokaliseerd, bestaande uit houten vakwerkhuizen. Dit wijst erop dat de kouterrug wel degelijk vanouds door vroege landbouwgemeenschappen werd bewoond. Deze Romeinse aanwezigheid in de omgeving van het plangebied wordt bevestigd door verschillende archeologische vondsten. Ruim 1 km ten westen van het plangebied zijn tevens een langwerpige kuil en talrijke aardewerkfragmenten uit de IJzertijd gelokaliseerd.

Verder wijst archeologisch onderzoek op bewoning in de regio in zowel de vroege als de volle middeleeuwen. De Leievallei met eertijds vochtige riviergraslanden wisselt af met licht geprononceerde kouterruggen met oorspronkelijk vruchtbaar open akkerland. Zeker deze kouterruggen zullen hoogstwaarschijnlijk reeds in de vroege middeleeuwen ingezet zijn voor landbouwdoeleinden. Vanaf de 5^e en de 6^e eeuw worden de reeds in cultuur gebrachte akkers door Frankische inwijkelingen overgenomen. Op dat moment komen grote hofsteden tot ontwikkeling die later zullen uitgroeien tot domeinen en heerlijkheden. Beveren-Leie wordt samen met het omliggende gebied reeds gekerstend omstreeks de 7^e eeuw. Vermoedelijk werd al niet veel later een kapel gebouwd bij het domein Beverna, die later zou uitgroeien tot parochiekerk. De eerste vermelding van Beveren-Leie is in een schenking van graaf Arnulf I aan de Sint-Pietersabdij omstreeks 950. Op het grootste deel van Tatingehem en Potegehem na zou het geschonken gebied uitgroeien tot de ongeveer 1400 ha grote Sint-Pietersheerlijkheid, een belangrijk allodium dat zich uitstrekt over een groot deel van Beveren en Desselgem en verder nog gronden had in Waregem en Deerlijk. Achterlenen van Sint-Pieters op Beveren zijn de heerlijkheid Beaulieu met haar achterleen Gruuthuse of Walle, de Meierie met haar achterleen Te Anzegem en Malleerde.

Oorspronkelijk wordt enkel het noordelijke en middelste gedeelte van Beveren-Leie bewoond (zandlemige kouterlanden). In dit gedeelte bevinden zich de Grote en Kleine Heerweg, en enkele wegen landinwaarts die de grote hoeven met de heerwegen, de Leie en de kerk verbinden. Het centrale gedeelte van de gemeente wordt ingenomen door het moerasgebied de Vennen en in het zuidelijke gedeelte ligt het Methelawoud. Circa 1050-1100 wordt het Methelawoud in het zuidelijke gedeelte van Beveren gerooid en op de vrijgekomen gronden worden ontginningshofsteden gebouwd, waaronder het goed "Te Walle" bij de grens met Deerlijk en de latere hoeves "Te Helle", "Egaele" en "Stuivenberghof".

De godsdienststroebeelen en de opstand van de Nederlanden tegen Spanje in de tweede helft van de 16de eeuw leiden tot algehele ontvolking van de streek, de verwoesting van talrijke hofsteden en het onbewerkt laten van de landbouwgronden. Onder Oostenrijks bewind in 1716-1717 wordt de steenweg Kortrijk-Gent aangelegd doorheen Beveren, Desselgem en Sint-Eloois-Vijve, ter vervanging van de oude bochtige Grote Heerweg. De nieuwe steenweg wordt dwars over de omwalling en het erf van hoeve "Den Ackere" getrokken. Langs de steenweg ontstaan op Bevers grondgebied kort na de aanleg verscheidene herbergen, een smidse, twee winkels waarvan een bakkerij, een wagenmakerij en zelfs een oliewindmolen. De 19de eeuw

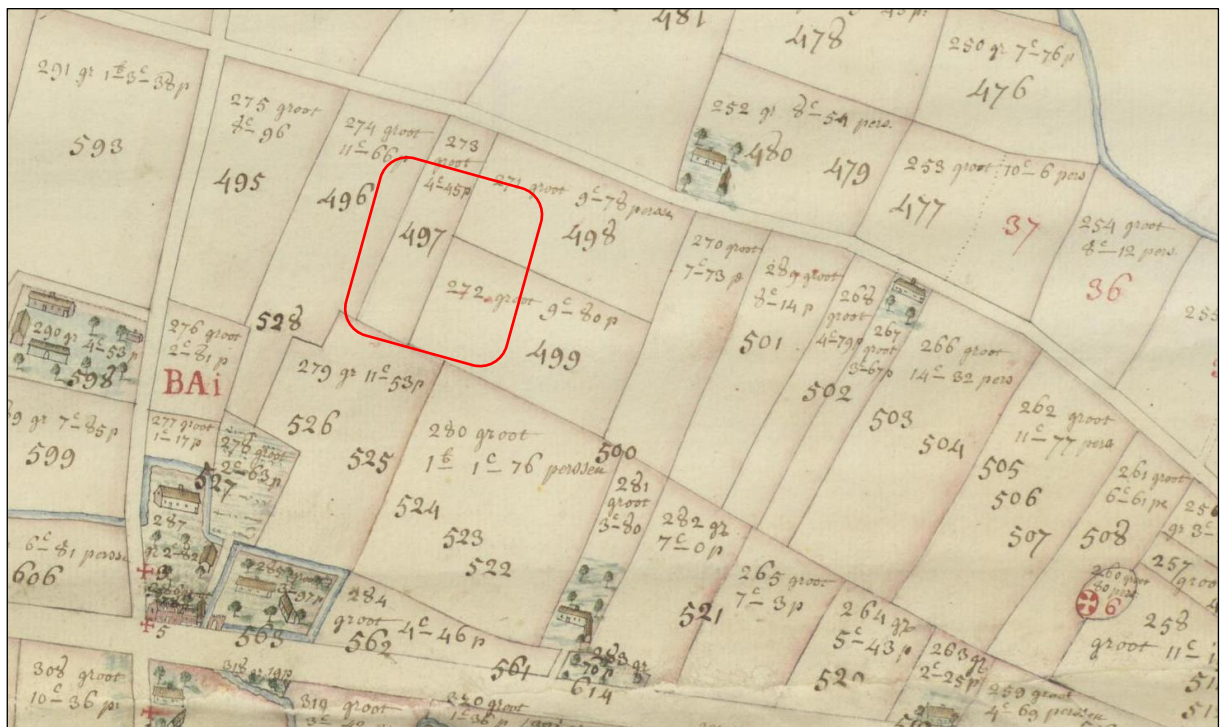
wordt gekenmerkt door grote armoede door onder meer de herhaaldelijk besmettelijke ziekten (tyfus en cholera), de misoogsten van circa 1845-1848 en de mechanisatie waardoor de huisnijverheid in verval raakt. De groei en bloei van de vlasnijverheid met het roten in de Leie zorgt voor een gunstige kentering. In de tweede helft van de 19de en in de eerste helft van de 20ste eeuw neemt de bedrijvigheid en de bebouwing aan de steenweg toe, mede door de bloei van de (vlas)nijverheid. Ook het aantal herbergen neemt sterk toe. Niet alleen langs de steenweg, maar ook elders in de gemeente worden verscheidene vlasserswoningen, vlasschuren en zwingelarijen gebouwd.

In 1940 wordt zwaar gevochten tussen Belgische troepen die ingegraven zitten over de linker Leieoever en de aanvallende Duitsers die de rivier willen oversteken. Op 23 mei 1940 wordt de 18de-eeuwse parochiekerk van Beveren-Leie aan de Sint-Jansstraat opgeblazen door de Belgische troepen, om zo de oprukkende Duitsers een uitkijkpost over de Leievlakte te ontnemen.

1.4.2.3 Archeologische indicatoren en cartografische bronnen

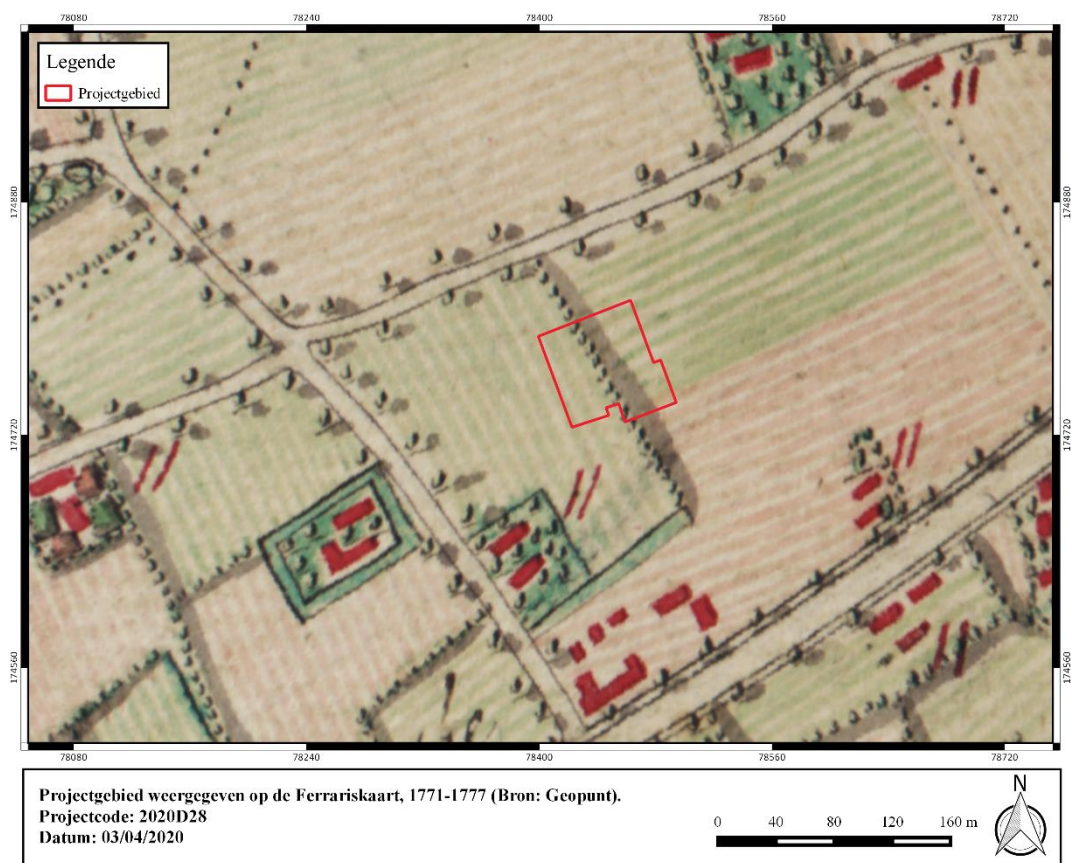
Op een uitzonderlijk gedetailleerde kaart uit 1700 is binnen de projectgrenzen geen bebouwing weergegeven. Het verloop van de Nijverheidstraat, Deken de Bosstraat en Kortrijkseweg zijn wel reeds weergegeven. Ten zuidwesten van het plangebied situeert zich een uitgebreid hoevecomplex. Ook de Ferrariskaart geeft geen bebouwing weer binnen de projectgrenzen. Het plangebied staat integraal gekarteerd als akker. In de directe omgeving van het plangebied situeren zich een aantal omwalde hoeves. Precies ten zuidwesten van het projectgebied – aan de Deken De Bosstraat is een vierhoekig wooneiland met twee rechthoekige gebouwen waar te nemen. Het ruimer beeld van de Ferrariskaart weerspiegelt het rurale karakter van de regio, waarbij de bebouwing zich concentreert langsheen de dorpskernen en invalswegen. Uit de kaarten blijkt dat de huidige Kortrijkseweg reeds in de 18e eeuw een belangrijk verbindend element vormt in de omgeving. Naar alle waarschijnlijkheid gaat deze steenweg terug op een (veel) oudere voorloper.

De 19^e-eeuwse kaarten geven evenmin bebouwing weer binnen de projectgrenzen. Langsheen de westzijde van het terrein wordt wel een smalle voetweg weergegeven. De topografische kaart van 1910 geeft een quasi ongewijzigd beeld weer.

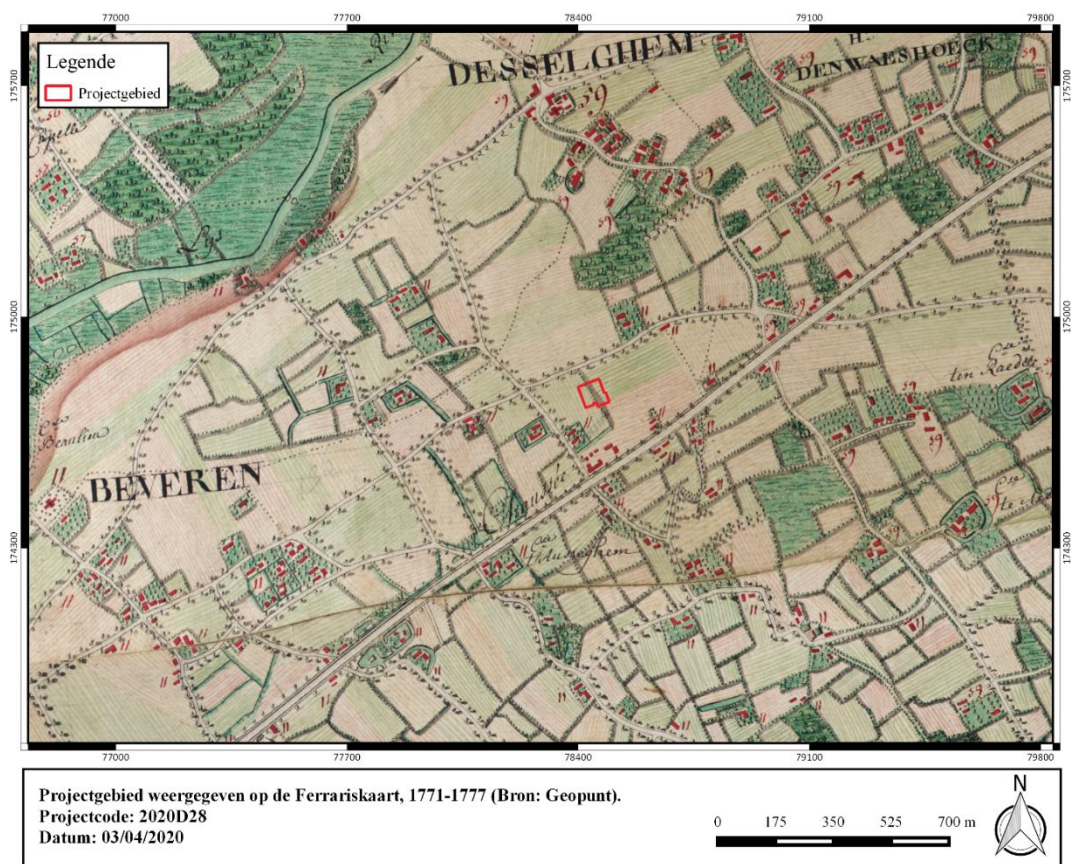

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op een plan van 1700 (Bron: NGI Cartesius).

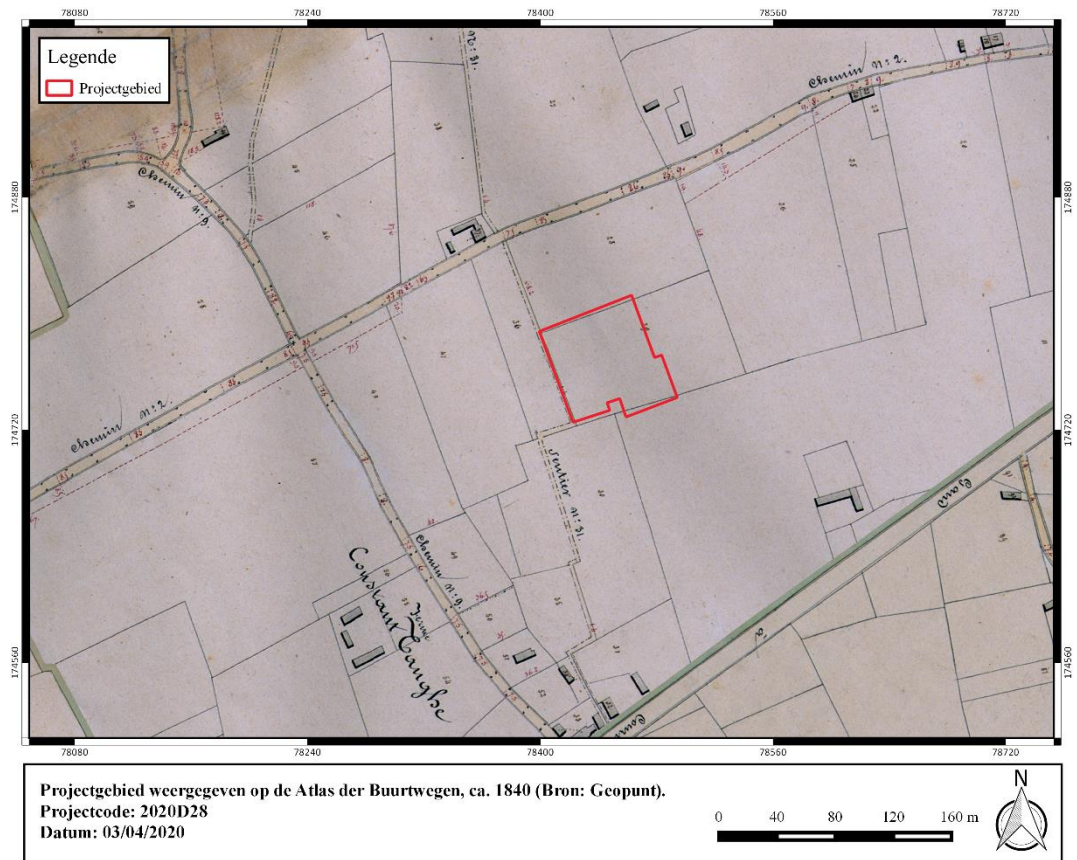

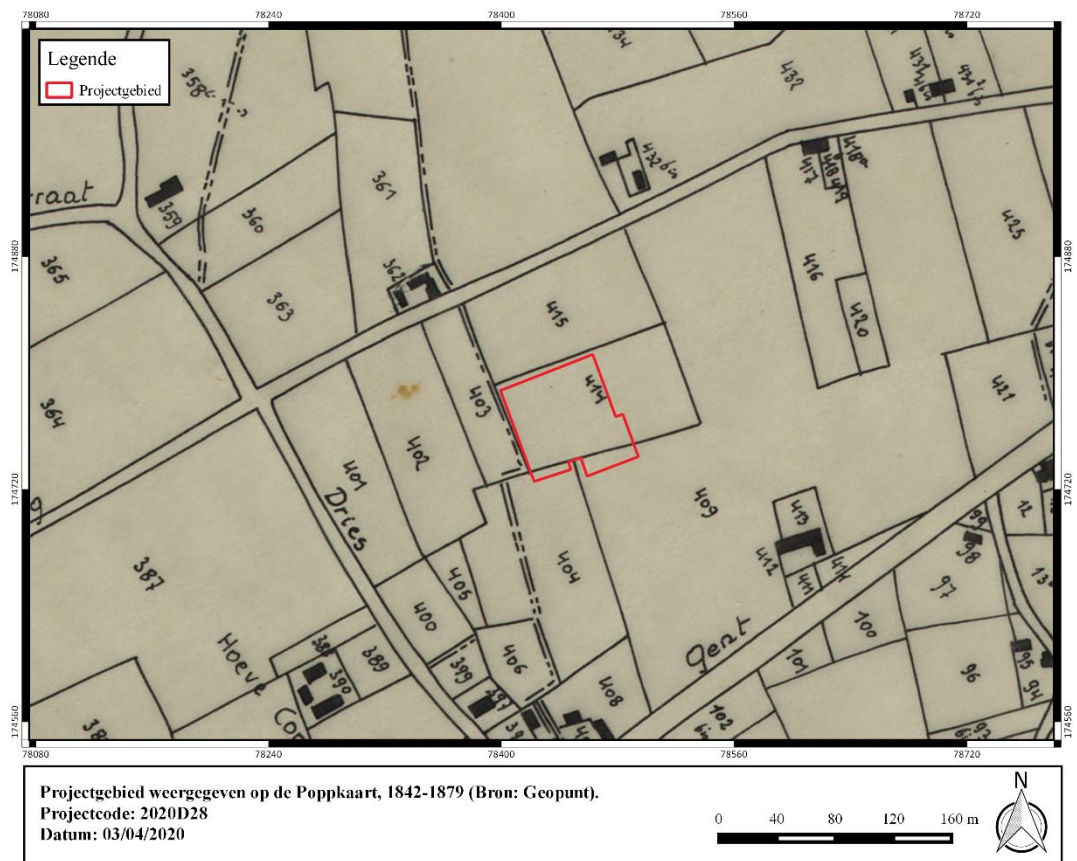
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

Figuur 18: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

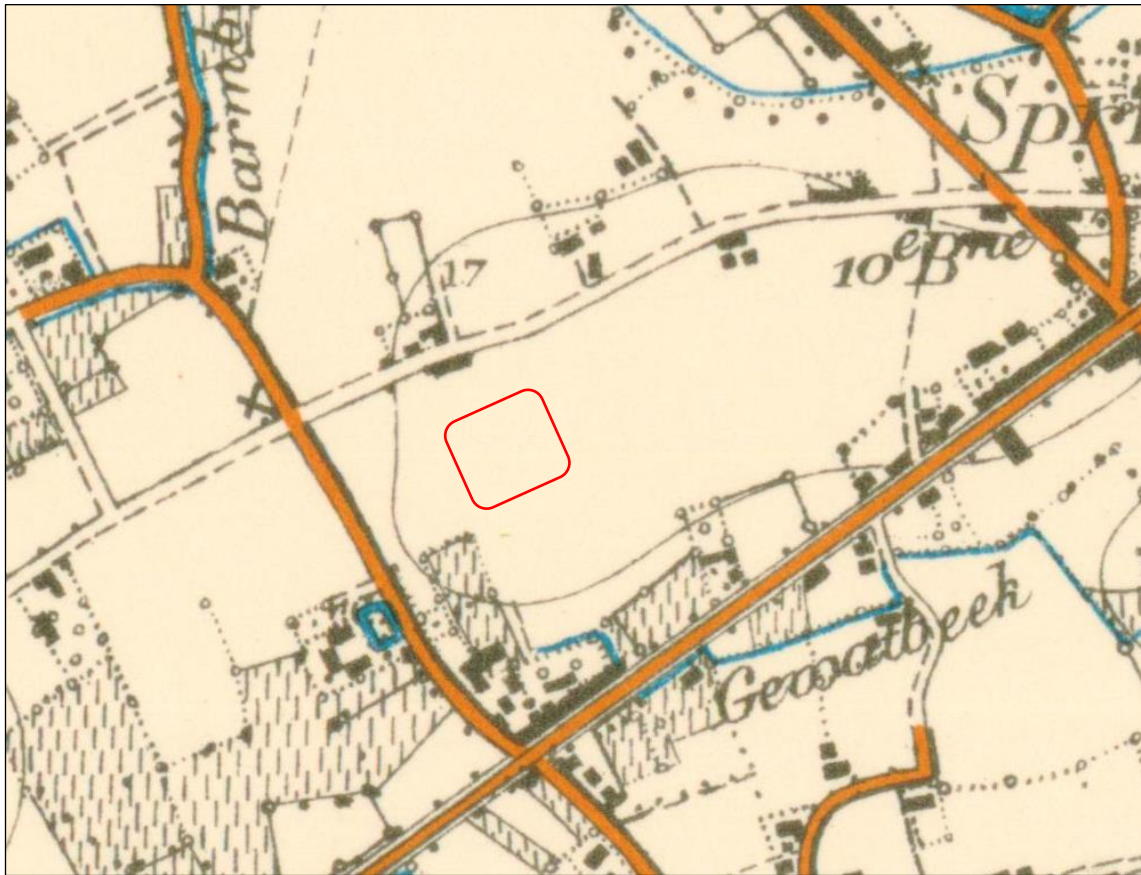

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt).

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt).

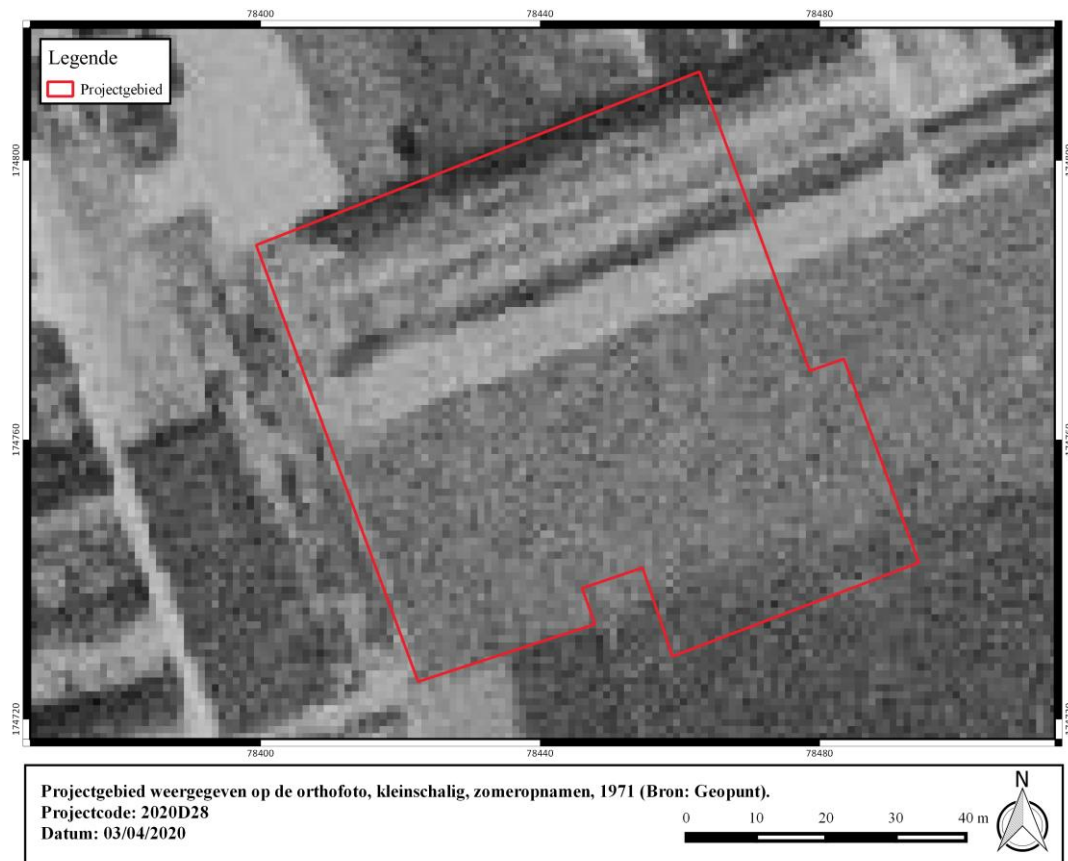

Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van 1910 (Bron: NGI Cartesius).

1.4.2.4 Huidige gebruik en verstoringen

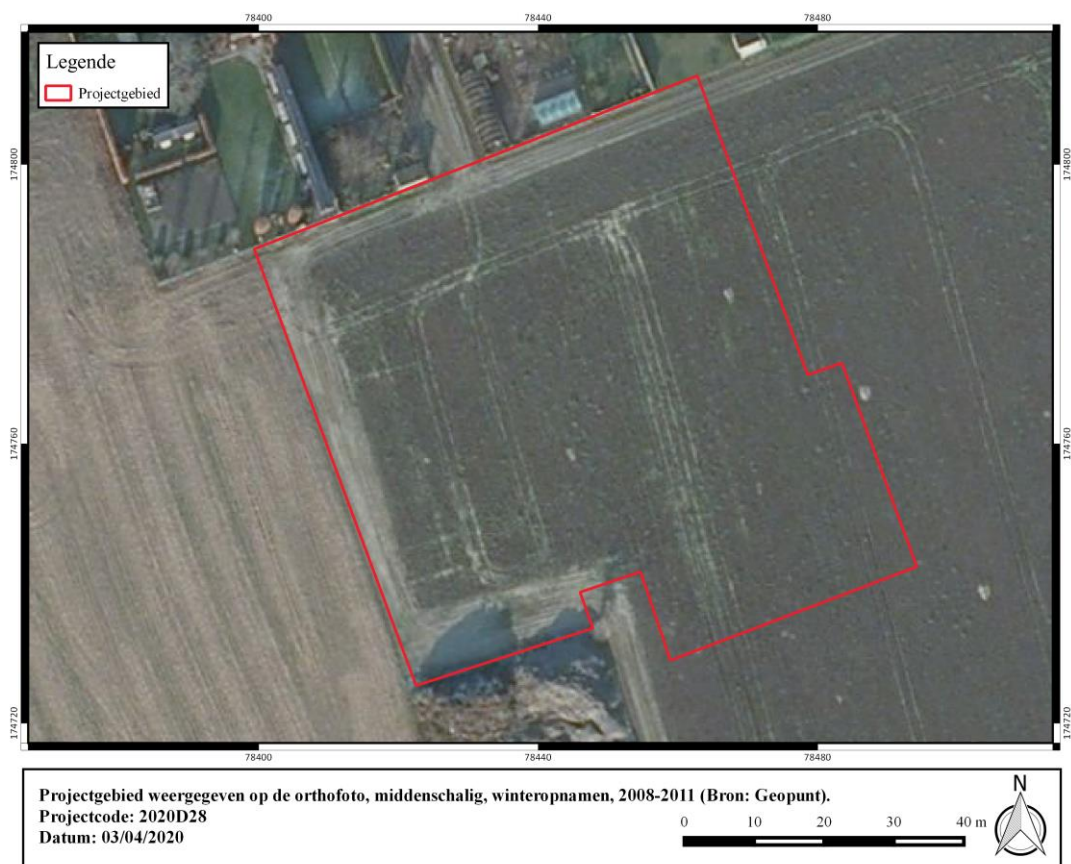
De orthofotosequentie geeft een zekere evolutie weer in het bodemgebruik binnen de contour van het plangebied. Op de orthofoto van 1971 is in het noordelijk deel van het plangebied een rechthoekig gebouw of serre waar te nemen. Op de orthofoto van 1979-1990 is het gebouw niet langer weergegeven en lijkt het plangebied integraal in gebruik als akker. Dit gebruik als akker is tot op heden ongewijzigd gebleven. Recent is in de directe omgeving van het plangebied een verkaveling tot ontwikkeling gekomen.

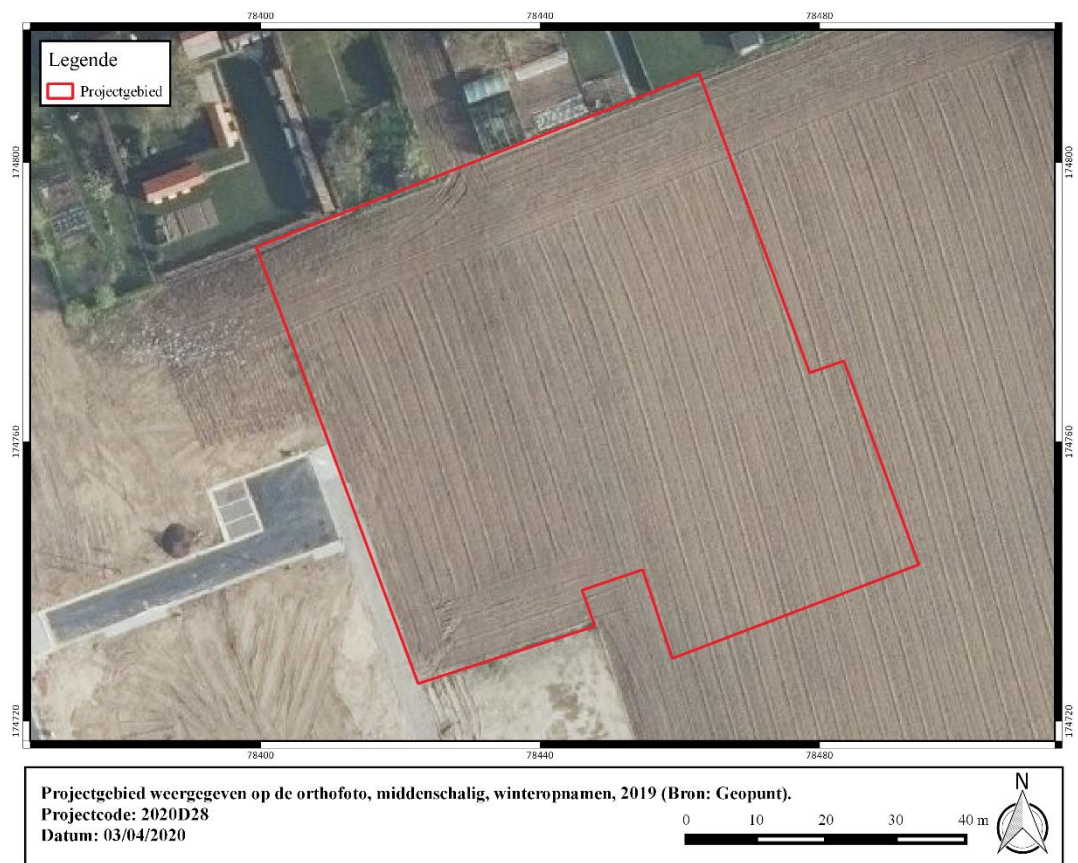
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

Figuur 25: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2019 (Bron: Geopunt).

1.5 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling aan de Nijverheidstraat te Beveren-Leie, deelgemeente van Waregem. Het projectgebied is ca. 5009m² groot en is heden in gebruik als akkerland.

De traditionele landschappenkaart situeert Beveren-Leie in de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei, op het Schelde-Leie interfluvium. Het onderzoeksgebied ligt ten zuiden van de Leie op een kleinere oost-west gerichte dekzandrug. Enkele honderden meters ten noorden van het onderzoeksgebied stroomt de Barmbeek richting de Leie. Ten zuiden van het onderzoeksgebied stroomt de Gewatbeek die afwatert in de zuidelijke Gaverbeek. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van laat-Pleistocene tot vroeg-Holocene eolische afzettingen die rusten op fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan. De bodemkaart geeft een droge lemige zandbodem weer. Deze locatie, op een kleine droge zandrug in een uitgestrekte vallei, geflankeerd door kleinere beekvalleien moet een beduidende aantrekkingskracht gehad hebben op rondtrekkende groepen jager-verzamelaars.

De cartografische bronnen geven een ruraal en open landschap weer. Op de Ferrariskaart is het onderzoeksgebied integraal weergegeven als akkerland. Het verloop van het huidige stratenpatroon is reeds te herkennen. Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied is geen bebouwing weergegeven. Ten westen van het onderzoeksgebied is een rechthoekige omwalde site afgebeeld. Aan de overzijde van de weg bevindt zich eveneens een niet omwalde hoeve. Uit de Ferrariskaart blijkt dat de huidige Kortrijkseweg reeds in de 18^e eeuw een belangrijk verbindend element vormt in de omgeving. Naar alle waarschijnlijkheid gaat deze steenweg terug op een (veel) oudere voorloper. De onderzoekslocatie bevindt zich duidelijk op de grens tussen het grondgebied van Beveren (-Leie) en Desselgem. De historische kern van Beveren-Leie situeert zich ca. 1,5km ten westen van het onderzoeksgebied, op de rand van het meersgebied langs de Leie en het Weichseliaan terras. De 19^e-eeuwse bronnen geven een gelijkaardig beeld. Het terrein blijft vrij van bebouwing, er zijn geen noemenswaardige veranderingen merkbaar inzake het landgebruik. Op de Vandermaelenkaart is net ten westen van het onderzoeksgebied een voetweg aangegeven. De orthofotosequentie geeft evenwel een afwijkend beeld weer. Op het luchtbeeld van 1971 is te zien hoe het noordelijk deel van het onderzoeksgebied wordt ingenomen door een oost-west georiënteerd gebouw of serre.

Binnen de grenzen van het onderzoeksgebied of belendende percelen zijn geen archeologische vindplaatsen of indicatoren gekend. Archeologisch onderzoek en toevalsvondsten wijzen op een quasi continue menselijke aanwezigheid sinds het mesolithicum tot op heden. Veel van de aangegeven vindplaatsen op het kaartbeeld van de CAI zijn vaststellingen die zijn gedaan tijdens werfcontroles eind de jaren '70, begin jaren '80. Deze vindplaatsen zijn quasi allemaal gesitueerd op de rand van de Leievallei en het hoger gelegen terras. De vruchtbare gronden langs de Leie moeten een beduidende aantrekkingskracht gehad hebben op vroege landbouwgemeenschappen. Ter hoogte van Tomberg, op de percelen tussen de Kleine en de Grote Heirweg wordt de aanwezigheid van een Romeinse vicus vermoed. Tijdens dit onderzoek werden eveneens fragmenten bewerkte vuursteen gerecupereerd die gedateerd werden in het neolithicum. Recenter onderzoek aan de Roestraat (2011) en de Ter Lindenstraat (2017) bracht resten van volmiddeleeuwse bewoning en landindeling aan het licht. Naast deze gekende sites worden op het kaartbeeld van de CAI menig omwalde, laatmiddeleeuwse hoeves aangeduid waarvan het bestaan gekend is op basis van cartografische bronnen. Bij een drietal veldprospecties langs de flank van de Leievallei werden eveneens artefacten uit het mesolithicum gerecupereerd en enkele fragmenten Romeins aardewerk.

Concreet kan op basis van het landschappelijk kader, in combinatie met de gekende waarden, een beduidende trefkans afgeleid worden inzake archeologisch erfgoed in de ruime omgeving van het projectgebied. Vooralsnog heeft het bureauonderzoek geen argumenten aan het licht gebracht waardoor aangenomen kan worden dat verder onderzoek niet zinvol kan zijn. Bijkomende objectieve waarnemingen zijn noodzakelijk om eventueel aanwezig erfgoed in kaart te brengen en de impact van de geplande werken te bepalen. De verwachting bestaat uit zowel artefactenconcentraties als resten van bewoning, begraving of artisanale activiteiten in de vorm van bodemsporen. In de eerste plaats dient een landschappelijk bodemonderzoek de bodemopbouw en bewaringscondities te evalueren. Mocht blijken dat bodemhorizonten die kunnen wijzen op gunstige bewaringscondities m.b.t. artefactensites aanwezig zijn dan dienen deze bemonsterd te worden in een verkennend grid. In het geval van een positieve staalname is verder waarderend onderzoek door middel van boringen of proefputten mogelijk aangewezen. Met betrekking tot eventueel aanwezige resten van bewoning, begraving of andere activiteiten in de vorm van bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest geschikte onderzoeksmethode.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

